III. évf. 9. szám

1989

MKKE

KÖZMŰVELŐDÉSI

BIZOTTSÁG LAPJA

MÁRC 17.–30.

TÜKÖRPONT

KELLEMES HÚSVÉTI ÜNNEPEKET!

PLBA

Húsvét ünnepéről...

A kereszténység egyik legnagyobb ünnepe, e napon ünnepli Krisztus feltámadását. Húsvétkor ér véget a 40 napig tartó böjt, a hústól való tartózkodás, innen származik az ünnep magyar elnevezése is. Az egyházi év mozgó ünnepeinek is középpontja. Ezt a napot előzi meg hét héttel farsang vasárnapja és követi ötven nap múlva a pünkösd.
Megünnepléséről már a 3.sz-ból vannak adataink, azonban ezt az ünnepet nem mindenütt tartották egyidőben. Bár a niceai zsinat i.sz. 325-ben a többségben levő nyugati vélemény alapján elhatározta, hogy húsvét ünnepe a tavaszi napéjegyenlőség /márc. 21./ után következő holdtölte utáni vasárnap tartassék - amely mindig a márc. 22-e és ápr. 25-e közötti időre esik -, ez az időbont azonban csak a 8.sz. óta vált általánossá. Hazánkban az 1092-ben tartott szabolcsi zsinat szerint akkoriban négy napig tartották, majd a nagyzsombati zsinat 1611-ben három napra, XIV.Kelemen pápa 1771-ben pedig két napra csökkentette. X.Pius pápa 1911-ben húsvét második napját is törölte a kötelező ünnepek sorából, de nálunk továbbra is megtartották. Az erdélyi reformátusok ma is háromnapos ünnepet tartanak.

Szertartásai közül már a középkorban kiemelkedett a föltámadás megjelenítése, amely az ünnep reggelén történt. A húsvéti szertartásokhoz tartozott az étel , a húsvéti bárány megszentelése. Emellet már a 10. sz.-ban emlitik a sonkaszentelést is. Szokásban volt még a kenyér-, a 12.sz. óta pedig a tojásszentelés. Ezekkel a liturgikus cselekménykkel mutatnak összefüggést a naphoz fűződött hiedelmek, szokások is. - Egy 1665. évi vallomás elmondja, hogy "...az is régi bévött törvényünk, hogy minden húsvét napján határt kerülénk, azaz processiót járánk". A Székelyföldön még a századforduló táján is szokásban volt, hogy a legények és fiatal házasok a templom megkerülése után végig vonultak a falun énekelve, imádkozva, majd megkerülték a határt, miközben bő termő esztendőért, békéért imádkoztak. A határkerülés után, amikor már hajnalodni kezdett, a legények színes szalaggal, cifra papirossal és hímes tojással díszített fenyőágakat tűztek kedveseik kapujára, ennek neve hajnalfa volt. Csíkménaságon megszentelt pimpót ástak el, hogy a határt ne verje le a jég. A szokás , amely más európai népek körében is ismert volt, a kereszténység előtti képzetek továbbhordozója: a körüljárt terület, a tavaszi vetések megvédése a gonosz, a fagy, a jégverés, stb. ellen. Országszerte szokásban volt r.k. vidékeken a hajnali keresztjárás vagy Jézus-keresés, amely után a patakra mentek mosakodni, hogy frissek, egészségesek legyenek. Számtalan hiedelem fűződik húsvét vasárnapján szentelt ételekhez is, amelyeket Zalában a nagyszombati körmenetre is magukkal vittek. Mint sok szentelményt, ezek maradékait is mágikus tárgyként használták. A szentelt sonka csontját kiakasztották a gyümölcsfára, hogy sokat teremjen. A Székelyföldön a húsvéti étel morzsáját is megőrizték, s nyáron a verebek kártevése ellen kereszt alakjában meghintették vele a gabonaföldeket, miközben ezt mondták: "távozzatok innen kártékony madarak". Az Ipoly mentén egy-egy szentelt tojást - hasonlóan a karácsonyi almához - ketten ettek meg, hogy ha eltévednek, jusson eszükbe kivel ették meg a húsvéti tojást.

Köszöntő szokások is ismeretesek voltak. Húsvét második napja hétfő a városokban is a ma is szokásos húsvéti locsolás, másutt a húsvéti korbácsolás ideje. Szintén ekkor és fehérvasárnap, /húsvét vasárnapját követő vasárnap/ volt szokásban a komatálküldés.

A gyermekek húsvéti megajándékozása / nyuszi által hozott édesség, tojás/ újabb eredetü szokás.

támpont-2

Leányok megkorbácsolásáról, s más szokások eredetéről...

Húsvéti korbácsolás

Fejér megyében sibának nevezik a négyszögűre font korbácsot, amelyel a legények húsvéthétfőn megcsapkodták a leányokat, közben ezt mondogatva:

Keléses ne légy,
Bolhásos ne légy,
Edztendőre frissebb légy!

A lányok a sibára szalagot kötöttek és borral kínálták a legényeket.

Húsvéti locsolás

Míg a korbácsolást a leányok ma már hírből sem ismerik, a húsvéti locsolásnak szinte mindnyájan részesei voltak. Ki-ki milyen formában. Katartikus, termékenységvarázsló jellegéről, eredetéről már jóval kevesebbet tudunk. A húsvéti locsolás egy ősi katartikus rítus kereszténnyesített formája. Eredetének egyházi magyarázata részint a keresztelésre utal, részint arra legendára, amely szerint a Jézus feltámadását hirdető jeruzsálemi asszonyokat locsolással akarták volna elhallgattatni, ill. a Jézus sirját őrző katonák vizzel öntötték le a feltámadás hírét vivő asszonyokat. A gyermekek locsolkodása szagos vizzel, rövid versikék kiséretében, adománykérés céljából újabb keletű. A legények előre megszervezett köszöntős felvonulásai zászlóval, zenével szintén nem ősi formát tükröznek. A húsvéthétfő vízbevető, vízbehányó hétfő elnevezése utal a szokás eredeti jellegére. Szeged vidékén pl. a bandákba verődött legények a lányokat a kúthoz hurcolták, egész vödör vizzel leöntötték, nehogy kelésesek legyenek. Az Ipoly mentén szervezetten történt az öntözködés. A legények már vasárnap este tojást szedtek a lányos házaktól. Másnap reggel, előre megbeszélt helyen szalonnát kaptak, és ott tojásrántottát készitettek és elfogyasztották. A tojáshéjakat annak a lánynak az ablaka alá szórták , akire haragudtak valamiért. Ezután elindultak locsolni. A lányok igyekeztek elbújni, akit megtaláltak, azt a kúthoz vitték és vödörszámra hordták rá a vizet. A legényszámba nem vett fiúk először a keresztanyjukhoz mentek, akit az ott kapot vizzel meglocsoltak, jutalmul 8-10 hímes tojást kaptak. Ezután a rokonok, szomszédok lányaihoz mentek. A legények locsolását a lányok húsvéthétfő délutánján tojásokkal viszonozták. Kedden a lányok locsolták a legényeket.

Húsvéti tojás

Egyházi áldásban részesitéséről a IV. sz.-ból, majd ennek hivatalos bevezetéséről a XII. sz.-ból van tudomásunk; igénybevétele a római katolikus vallású parasztság körében Magyarországon szinte napjainkig szokásban volt. A húsvéti tojás a húsvéttal, mint egyházi ünneppel szoros kapcsolatban van, az egyházi szimbolika szerint a sírjából feltámadó Krisztust jelképezi. A tojás díszítését és kultikus felhasználását azonban nem a kereszténység kezdeményezte, az egyház egy korábbi gyakorlat kereszténnyé tételére törekedett. A díszített tojás elsősorban Európa keleti felén terjedt el, Közép- és Nyugat-Európában kisebb, körülhatárolt területeken van gyakorlatban, ahol a tojást egyszínüre festik. Hazánk nagy részén is ismert a húsvéti tojás hímzése.

/ Csuti László /

A BME PROGRAMJAI:

A MŰSZAKI EGYETEM PROGRAMJÁBÓL:

Schönherz kollégium XI. Irinyi u. 42.

márc. 22. 19.00: KV-HÁZ: dokumentumfilm Recskről, majd beszélgetés Gyarmathy Líviával és Böszörményi Gézával. Kern András és Zorán műsora, bemutatkozik a Független Kisgazdapárt, Dél-Amerikai táncház a Los Angelitos közreműködésével.

márc. 28.19.30: Táncklub: Rocky

márc. 29.19.30: Terebesi est. A kollégium legfiatalabb rendezvénye, amely minden páratlan hét szerdáján jelentkezik. Lehetőség van korongozásra, szövésre, fonásra, gyertyaöntésre, bőrdíszmű készítésre, sőt még nemezelésre is. Az elkészített tárgyakat ajándékként megkapják készítőik. Táncház!

márc. 30.19.30: Jazzklub: Lucky Boys Dixieland Band

"R" klub R ép.

márc. 17.20.00: Jazzland: Frigid Bardot és a Joy együttes
márc. 18.19.30: Inte"R"klub: angol nyelvű videók, beszélgetés, zene és tánc
márc. 19.21.00: AISA Csak 18 éven felülieknek. Varga Rita előadásában. R: Csetneki Gábor
márc. 20.18.00: Csatlakozó
20.00: Önismereti csoport (utolsó jelentkezési lehetőség)
márc. 22.19.30: Piano club: élő zenészek, élő büfé, élő ...
márc. 23. : "Nagyheti szokások", hagyományőrzés, böjt
márc. 28.18.00: S. Nagy Katalin művészettörténész sorozata: A Biblia és a XX. sz-i képzőművészet: "Marc Chagall festészete"
márc. 30.19.00: Újra tánc!!!! Felszabadult népieskedés!!
márc. 31.20.00: Jazzland: ismét Csonkics Karcsival! Frigid B exp...

AZ ORSZÁGOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA ALKALMÁBÓL RENDKÍVÜLI RENDEZVÉNY:

ápr. 4 és 5-én 19.00: SZKÉNÉ színházban :Szentivánéji álom R:Somogyi István
ápr. 4. 20.00: "R" klub: KISPÁL ÉS A BORZ - rock zene Pécsről
ápr. 5. 20.00: "R" klub: Piano club; 22.00 AFTER CRYING
ápr. 4. 22.00: "R" klub: RIPOFF RASKOLNIKOFF

Bercsényi kollégium XI. Bercsényi u.28.

Minden hétfőn 19 órai kezdettel folytatódik "A természetben élő ember műveltsége" című előadássorozat./hely:földszinti társalgó/

márc.2o.: Molnár V.József:Népszokások az évkör ünnepeihez kapcsolódva.

A Képzőművészeti Főiskola hallgatóinak "Szelep" című kiállitása látható a kollégium társalgójában.Megnyitók:keddenként 19-kor.

márc.21.-26. Komoroczky Tamás kiállítása
márc.28.-ápr.2. Ádám Zoltán kiállitása

Minden péntek este 7.-től Countrynental Club a nagytársalgóban. Játszik a Revival Band és vendégegyüttesek.Belépés ingyenes!

támpont-4

A KÖZGÁZ DIÁKCENTRUM műsora: (Állandó programok: DISCO
Teaház)

Március 17. 19.3o-o2.oo:

EXOTIC koncert
Mozifilmek: Híd a Kwai folyón I.-II. /Amerikai/
Háborús játékok /War Games/ /Amerikai/
Video: Ipcress ügyirat

Március 24.

Gerendás Péter Társaság

Vendég: Laár András, Galla Miklós
Mozifilm: Vágyrajárók
Elszabadult indulatok

Március 31.

EAST koncert
Mozifilm: Kizökkent világ
Hegylakó

Április 2-án, vasárnap, 17.oo és 21.oo:

LAÁR POUR LAÁR

Április 3-án és 4-én 16.oo és 2o.oo:

FARKAS A MEZŐN

A DUNAPARTY CLUB műsora:

Március 18.	Március 25:
MADONNA együttes koncertje	EXOTIC együttes koncertje
Mozifilm: Egy faun megkésett délutánja	Ász /olasz/
A tanú /magyar/	Egy bolond százat csinál
Video: Kalandorok /Francia/	Madárka /amerikai/
Io. áldozat /Francia-olasz/	Macska egér /amerikai/

Állandó programok: Rock and roll club; CASINO

A FISZOK programjából:

Március 22. 14 óra SZOCIOLÓGIAELMÉLETI KÖR
A jog és a társadalom értelmi felépítettsége
Vitaindító: Pokol Béla, Paczolai Péter, Tokaji László
Helye: Kossuth Klub

Március 23. 14.15 óra HATALOMELMÉLETEK ÉS A POLITIKAI RENDSZER VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON szekció
Senki földjén (A politikai elitről)
Vendég: Horváth ágnes, Szakolczai Árpád
Vitavezető: Bruszt László
Helye: Művészettörténeti Tanácsterem
I. ker. Úri u. 62. félemelet

Minden szerdán 17.3o óra ACADEMIC WRITING COURSE
Vezeti: Melegh Attila
Helye: MKKE Szociológia Tanszék

tdmpont-5

A BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL

PROGRAMJÁBÓL AJÁNLJUK:

Március 17.
Pesti Vigadó Kamaraterem: A közép-kelet-európai Machbeth - Domino Pantimim Egyesület (ősbemutató) (márc. 19-2o. is)
Budapest Sportcsarnok: Győri Balett - Bulgakov és a többiek (márc. 18-2o. is)
Radnóti Miklós Színház: Ibsen: Nóra (márc. 18-19. is)
KEK: I.Nemzetiségi Táncháztalálkozó
Petőfi Csarnok: Nemzetközi jazz-rock est

Március 18.
Pesti Vigadó: Amadinda Ütőegyüttes koncertje

Március 19.
Zeneakadémia: Kocsis Zoltán zongoraestje Beethoven, Schubert, Debussy műveiből

Március 2o.
Zeneakadémia: Keith Jarrett zongoraestje Purcell, Mozart Hindemith, Bartók műveiből
Budapest Kongresszusi Központ: Budapesti Filharmónikusok Kovács O.- G. Hanson - Beethoven-est
Szkéné Műegyetemi Színpad: IV. Országos Kamaraszínházi Találkozó (márc. 21-24. is.)

Március 21.
KEK: Krzysztof Scieranski trió - jazz koncert

Március 22.
Zeneakadémia: Keith Jarrett zongoraestje - Improvizációk
Budapest Kongresszusi Központ: Budapesti Fesztiválzenekar Kocsis Zoltánnal és Fischer Iványal (márc. 23-án is)
Dohány utcai zsinagóga: Héber liturgiai énekek - J. Malovany

Március 23.
Vígszínház: Holland Táncszínház - J. Kylian (INTERBALETT)

Március 24.
Budapesti Kongresszusi Központ: Bach: Máté-passió, Gönnenwein
KEK: Európa Kiadó koncert

Március 25.
Budapesti Kongresszusi Központ: Bach: Máté-passió, Gönnenwein
Bartók Emlékház: Bartók kamaraest (Szabó Cs./Tátrai vonósnégyes)
Budai Vígadó: Vasas Művészegyüttes tánckara és a Vízöntő együttes
Petőfi Csarnok: "Forgócska" gyermektáncház találkozó

Március 26.
Magyar Állami Operaház: A Magyar Állami Operaház Balettegyüttese: Bartók: A csodálatos mandarin /három koreográfiában/
Mátyás templom: Händel : Messiás
Budapest Sportcsarnok: VIII. Országos Táncháztalálkozó és Hagyományőrző Kirakodóvásár

támpont-6

ZENE

Messing Vera

ZENEI KLUBBOK PROGRAMJAIBÓL

Minden pénteken 19.oo: Dresch quartett /free-jazz/
/I. ker. Müv. Közp., Bem rpt. 6/

Minden hétfőn 18.oo : Calcutta trió india zene klubja
/Marcibányi téri Müv. Közp., II. Marcibányi tér 5/a /

Minden 2. péntek 18.oo: After Crying együttes jazzklubja
/márc 1o,24.../ /FMH, XI. Fehérvári út 47./

Minden 2. szombat 18.oo: Makám együttes klubja
/márc. 11, 25.../ -meghivott vendégegyüttesek, filmek
/Jókai Klub, VII. Akácfa u. 32./

Minden kedden 19.oo : Standard jazzklub /kocsma/
/Medicor klub, XIII. Váci út 5o./

A KÖZGÁZ JAZZKLUB PROGRAMJA

közgáz jazz klub

március 18. GRENCSÓ KOLLEKTIVA
március 25. COOPER-LAAR
április 1-2. GUMPERT
/ A koncertek 19 órakor kezdődnek. Helyszin: Bp.,IX. Kinizsi u. 2-4/

GRENCSÓ KOLLEKTIVA

Nevük bizonyára ismerős a szabad zenét kedvelő közönség számára. Azok,akik még nem hallottak Róluk egy tehetséges zenészekből álló, kiforrott, az együttzenélés sajátos formáit magas szinten megvalósitó formációval ismerkedhetnek meg.
A mindig újabb és újabb ötletekkel előálló Kollektiva március 18-án szinre lépő zenészei Boór Zsuzsa, Vaskó Zsolt, Grencsó István, Benkő Róbert és Geröly Tamás lesznek.

MIKE COOPER: /akkkusztikus és elektronikus gitár, elektronikák, ének/

A hagyományos gitárjáték alapján kezdte pályafutását. Zenéje tulajdonképpen besorolhatatlan, hiszen a blues, a jazz, az elektronikus és az improvizációs zenei felfogás teljes skáláján könnyedén mozog.
Pályafutását hagyományos blues játékosként kezdte, olyanokkal játszva oldalán, mint Missisipi Fred McDowell, Howling Wolf,Son House, Bukka White, Alexis Korner és mások.Számos sikeres nagylemezt jelentetett meg, melyekre visszatekintve látványos az út a tiszta blues-tól a saját dalok szerzőségén át a jazz, improvizációs és avant-garde zenészekkel való együttmüködésig. Mind nagyobb formációkban, mind szólóban dolgozik, filmesekkel, táncosokkal, vizuális-performance művészekkel és különböző csoportokkal. A zene különböző stílusaiban játszik a country-bluestól a szabad improvizációig.

KALLE LAAR: /akkusztikus és elektronikus gitár, elektronikák/

Számos előadói és szinházi eseményre irt zenét és játszott ott maga is. 198o-87 között tagja a "TAPE" nevü csoportnak. Több improvizációs zenei estet szervezett. Általában Colin Gilderrel játszik duóban, ezen kivül koncertezik klasszikus jazz, improvizációs és avant-garde zenészekkel is. 1987-ban alapitotta a "Tape Improvisers Ensemble"-t, mely kilenc tagból áll és kortárs improvizatív zenét játszik. 1987-ben tünt fel a Nickelsdorff : Jazz Festival-on a Jerome Cooper Quartett tagjaként.
Colin Gilder-vel együtt szervezte az"Out At Tape" négynapos müvészeti, zenei, előadói fesztivált.

KÖNYV

Both Vilmos

Mikó Imre: Huszonkét év - Az erdélyi magyarság politikai története 1918 december 1-től 1940 augusztus 30-ig -

/A "Studium" kiadása, Budapest, 1941. - Reprint Optimum kiadó/

Részlet a szerző 1941-es előszavából:

"Az erdélyi magyarság román uralom alatt töltött huszonkét éve páratlan nevelőiskola volt annak számára, aki azt végigküzdötte. De a román kormányok kisebbségi politikája is intő példa mindenkinek, aki a népkisebbségi kérdéssel szembekerül: hogyan nem kell nemzetiségi politikát csinálni soknyelvű országban! S ha ezt a munkát valakinek ajánlani kellene, akkor annak a sok névtelen magyarnak akikről ebben a könyvben név szerint nem történik említés, de akik a kisebbségi sors megpróbáltatásait vállalták és kitartással viselték. Ha az erdélyi magyarság kisebbségi történetének nem lettek volna ismeretlen katonái, semmiféle háború, vagy döntés sem tudta volna Erdélyt ismét összeforrasztani Magyarországgal."

A kötet utolsó lapjain Csatári Dániel utószavát olvashatjuk, melyben röviden ismerteti Mikó Imre életét és munkásságát.

Alekszandr Szolzsenyicin: Ivan Gyenyiszovics egy napja Európa, 30ft

Szolzsenyicin akkor írt kisregényt a sztálinista terror hétköznapjairól, a korlátlan kiszolgáltatottságot és megalázottságot jelentő Gulagról, az önmagát humanistának nevező elnyomó diktatúráról, amikor mindez még nem a múlt ködébe vesző legenda, hanem véres valóság, még az ártatlanokat is állandóan fenyegető rémálom volt... Műve azonban nemcsak bátor kordokumentum, helyszínrajz, hanem érdekes és árnyalt jellemábrázolás is: az életért folytatott nap naputáni küzdelemben, a szélsőségesen kiélezett helyzetben meddig maradhat ember az ember? Létezhet-e erkölcs az elembertelenedett, értékvesztett világban? Vagy éppen az erkölcs és az értékek fel nem adása az egyetlen lehetőség a túlélésre?

"Suhov megelégedéssel hajtja nyugovóra a fejét.

A mai nap sikeresen végződött. Nem ültették a szigorítottba, nem hajtották ki a brigádot a közszolgáltatási telep építéséhez, délben feketén szerzett egy különadag kását, a brigadéros magas százalékot sajtolt ki, vidáman ment a falazás, a pengével nem bukott le a hippisnél, este is jutott neki valami Cezartól, és dohányt is vett. Nem is betegedett meg, legyűrte a bajt.

Eltelt egy felhőtlen, majdnem boldog nap.

Büntetése így pergett le az első perctől az utolsóig, háromezerhatszáz-ötven ilyen nap.

És még három nap ráadás - a szökőévek miatt..."

Für Lajos: Hol vannak a katonák?... Csokonai Kiadó, 60ft

A kötet a Csokonai Kiadó "Haza és haladás" sorozatában jelent meg. A történész Für Lajos történelmi esszéit az elmúlt években az Alföld hasábjain olvashattuk. Közülük a legnagyobb visszhangot a magyar hadsereg és Magyarország második világháborús embervesztességeinek valós nagyságát feltáró "Mennyi a sok sírkereszt?" című írás váltotta ki, melynek teljes változata a Püski kiadónál jelent meg. További fejezetcímek a kötetből: Kisebbségünk Erdélyben /Kisebbségi magyarok válságos évei; Kisebbségi tudományművelés Erdélyben./; Bartók és Kodály történelemszemlélete; Elmúló parasztvilág.

A közelmúltban két nagysikerű film forgatókönyve is megjelent:

Bernardo Bertolucci: Az utolsó tangó Párizsban (Magvető, 42Ft)

A rendező 1971-ben bemutatott filmje a szerelem örök-érvényű természetrajza, férfi-nő szüntelen harca a másik teljes és feltételek nélküli birtoklásáért, függetlenül tértől és időtől. Megalázó és felemelő. Durva és gyengéd. Közönséges és isteni.

"...Egyedül vagy. Teljesen egyedül. És addig nem is menekülhetsz a teljes magány érzésétől, míg szembe nem néztél a halállal. És még akkor sem: ez csak amolyan romantikus baromság. Amíg nem leszel képes belenézni, bele, bele, a halál seggelyukába, belevetni magad a félelem szakadékába. Akkor, de csak akkor... talán sikerül rátalálnod."

Beremányi Géza: Eldorádó (Magyar Filmintézet, 46Ft)

A Filmszemle fődíjas alkotásának forgatókönyvétől nem lehet elvárni, hogy visszaadja a film által nyújtott élményt, hiszen a díszlet, a jelmez, az eredeti dokumentumok, az egész látvány legalább olyan fontos összetevője annak, mint a történet. Beremányi Géza a Filmkultúra 1989/1. számában erről így nyilatkozott:

"Elég nagy szabadságot hagytam nekik (a stábnak.). Olyan munkalégkör alakult ki, amelyben mindenki a lehető legjobban akarta végrehajtani a feladatát, s szégyelte, ha valami nem sikerült."

A forgatókönyv azonban önmagában is irodalmi érték és dokumentum:

" Ebben a forgatókönyvben minden egyes esemény, jelenet megtörtént már a valóságban. Semmit sem találtam ki, nem a fantáziám műve. A történet igaz, a szereplők élnek, vagy éltek egykor, a családom tagjai voltak. Én vagyok a Gyerek, ez ne legyen titok. Tehát minden egyes jelenet: rekonstrukció, felidézéde egy-egy valóban megtörtént eseménynek. Magamban dokumentumfilmnek neveztem az Eldorádót." (Részlet a kötet előszavából.)

Megjelent:

Bíró Zoltán: Saját út (Eötvös Kiadó, 86Ft)
Csoóri Sándor: Breviárium (Eötvös Kiadó, 12oFt)
Kamarás István: Megjelöltek (Eötvös Kiadó, 1o8Ft)
Októberi kérdések - Pozsgay Imrével beszélget Bíeó Zoltán (Püski)
Veres Péter: Mit ér az ember, ha magyar? (Püski, 75Ft)

A József Attila Kör JAK-füzetek sorozatában mostanában megjelent:

Radnóti Sándor: Mi az, hogy beszélgetés
Molnár Miklós: Nincs/van tovább
A helyi cselekvés (A szerzők közül: Gombár Csaba, Hankiss Elemér, Szilágyi Ákos, Kamarás István, Síklaky István, Makovecz Imre, Varga Csaba.)
Elek István: Társadalomkritika és radikális reform
Diptychon /Elemzések Esterházy Péter és Nádas Péter műveiről/

Az EÖTVÖS KÖNYVSZOLGÁLAT terjesztési tervében szereplő könyvekből:

Németh Magda: Levelek apámnak (Csokonai Kiadó, kb.5oFt)
Szabó Dezső: Az elsodort falu (Csokonai Kiadó, kb.6oFt)
Bibó István: Alkalmi előadások és előadás-vázlatok (ELTE Jogi Kar)
Ady Endre: Új versek /hasonmás kiadás/ (Eötvös Kiadó, kb.55Ft)
Eötvös József: Parlamenti beszédek (Eötvös Kiadó, kb.9oFt)
József Attila: Nagyon fáj /hasonmás kiadás/ (Eötvös Kiadó, kb.45Ft)
Furkó Zoltán: Márai Sándor Monográfia. (Püski Kiadó, kb.1o5Ft)
Kovács Imre:

David Attenborough: Az élő bolygó

"David Attenborough televiziós sorozata nyomán készült könyvében, Az élő bolygóban a kutató szemével, fáradhatatlan kiváncsiságával és ragályos lelkesedésével világitja meg a különböző életközösségek bonyolult életét, a Himalája magányos csúcsától kezdve a világon legújabban kialakult élőhelyig, a nagyvárosig, ahol élőlények csak a közelmúltban vetették meg lábukat.

Mire a könyv végére érünk, nehéz megmondani, mi csodálatosabb-az az ötletesség, amellyel az egyes fajok sikeresen biztositják megélhetésüket, vagy az egymással és bolygónk nyújtotta élőhelyekkel való kölcsönös függésük bonyolultsága.

Pompás fényképek gazdag gyüjteményével illusztrálja a Föld felszinének és lakóinak legfontosabb sajátosságait, hasonlóan az evolúció történetéhez, amelyet a szerző előző könyvében, az Élet a Földön cimü kötetében mesélt el."

David Attenborough irja a következőket könyvéről:
"Ez a könyv a BBC Televizió számára készült sorozaton alapul. Egy korábbi könyv, illetve tévésorozat folytatása, amelynek Élet a Földön volt a cime. A vállalkozás megkisérelte bemutatni az elmúlt hárommilliárd év alatt megtett utat, amelynek során ezen a bolygón a növények és állatok kifejlődtek. Nyomon követte az állatok különböző csoportjainak kialakulását, ami aztán az emlősök elterjedésében, végső soron pedig az ember megjelenésében érte el csúcspontját.

E könyv a mai helyzetet tekinti át. Azt vizsgálja, hogy az ősi csoportok fennmaradt túlélői, illetve az újonnan kifejlődött csoportok képviselői hogyan telepitették be a Földet, és hogyan alkalmazkodtak a fennálló rendkivül változatos környezeti viszonyokhoz.A két történet itt-ott talán kissé fedi egymást, de az állatok és növények olyan mérhetetlenül változatosak, hogy az epizódokat a legtöbb esetben más fajokkal tudtam illusztrálni, nem azokkal, amelyeket az előző könyvben bemutattam.

Megmaradtam az előző könyv stilusánál: lehetőleg kerültem a tudományos szakkifejezéseket, és nem terhelem a könyvet latin nevekkel.

A könyv a film készitésével egy időben iródott,tehát a könyv és a tévésorozat nem közvetlen leszármazottai egymásnak, hanem inkább afféle unokatestvérek-ugyanazokból az éveken át tartó utazásokból és kutatásokból származnak. Ezért aztán olyasféle különbségek és hasonlóságok vannak köztük, amilyenekre efféle rokonság esetében számitani lehet. Remélem, mindegyik hozzáad majd valamit a másikhoz."

A könyvet, habár ára kicsit boros az egyetemisták pénztárcájának /298 Ft /, mindenkinek nagyon ajánlom- aki nem látta a TV sorozatot annak azért, mert sokmindenből maradt ki, aki látta annak meg azért, mert a könyv mégiscsak maradandó.

/Messing Vera/

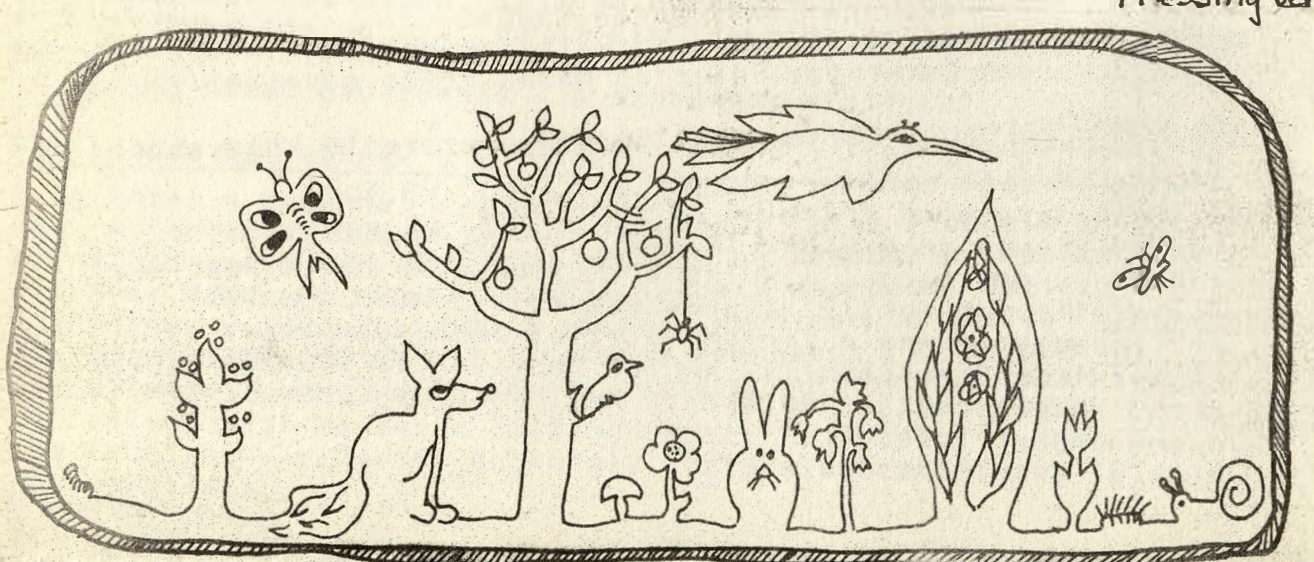

Idegennyelvű lapszemle

Kampf um Kindergartenplätze

"Amint belépek az osztályba, a gyerekek hirtelen felugranak és vigyázba vágják magukat" - meséli egy nyugatnémet tanítónő, aki a Szovjetunióból, Lengyelországból és Romániából áttelepült német származású gyerekekkel foglalkozik. Ez, az NSZK-ban teljesen szokatlan fegyelem feltűnő visszafogottsággal párosul náluk. - "A gyerekek kezdeményezőkészsége a nullával egyenlő. Azt igénylik, hogy irányítsák őket, nyilvánvalóan mást nem is ismernek."
Ezek a gyerekek, akik a mintegy 2oo ezer bevándorló között érkeztek (ez a szám 1989-ben várhatóan 3oo-35o ezer lesz) egyre nagyobb gondot okoznak a nyugatnémet hatóságoknak. A bajok már az óvodánál kezdődnek, ahova feltétlenül járniuk kellene, hogy korukbeliekkel legyenek együtt és németül tanuljanak - hiszen csak egy-két gyerek beszéli a nyelvet ideérkezésekor. A férőhely azonban az ottani gyerekek számára is kevés, így egyre nagyobb a feszültség, s a közhangulat is mind jobban megnehezíti beilleszkedésüket. Emellett a keletről érkezett szülők elégedetlenek az ottani tanárok liberális nevelési stílusával, ragaszkodnak olyan erényekhez, mint a tisztaság, a rend és az engedelmesség. Egy oroszországi német házaspár például gyermekét az állami iskolából azért vette ki, mert véleményük szerint "az országban tapasztalható általános erkölcsi romlás az iskolában ún. emancipalizált pedagógia módszerekhez és az iskolások szexuális izgatásához vezetett."
A Kelet-Európából érkezett gyerekek felzárkóztatására egyébként az NSZK 27o millió márkát fordított a múlt évben, hogy az intenzív tanfolyamok és a kollégiumi férőhelyek iránti igényt kielégítse. Most már csak az a kérdés merül fel, hogy mi lesz a török, jugoszláv és egyéb nemzetiségű, nem német származású vendégmunkások gyerekeivel, akik szintén tanulni szeretnének, s többek szerint helyzetük jelenleg is katasztrofális. Ugyanis egyenlő elbánásról itt sem beszélhetünk.
(Der Spiegel, 1989. február 27.)

TILTOTT GYÜMÖLCSÖK...

A könyvtárakban ma már nem létezik "zárt anyag", de a kutatás, olvasás eme elemi szabadságával még nem mindenki tud élni, hiszen a 2o-3o évvel ezelőtt megjelent könyvekről sokan még nem is hallottak.(Néhány hírhedt mű kivételével). Ezért a nyugati, korábban veszélyesnek minősített anyagok közül most néhányat a figyelmetekbe ajánlunk. Ezeket az ún. "népi demokráciák" történetének témaköréből válogattuk:

Nagy Ferenc: The Struggle Behind the Iron Curtain (New York,1948.)

Francois Fejtő: L'Histoire des démocraties populaires

Hugh Seton-Watson: The East European Revolution (USA,1951,1985)

Sulyok Dezső: Zwei Nächte Ohne Tag (Zürich,1948)

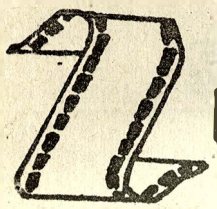

Film —— Nagy Beáta —— Barotányi Zoltán

A KÖZGÁZ FILMKLUB PROGRAMJA

Március 2o.(2o.oo): Volker Schlöndorff: Az ifjú Törless (1966,NSZK)

"Schlöndorff lényegesen csillogóbban rendez és beszél el valamit, mint általában a többi fiatal német rendező; számára természetes, hogy a filmnek nemcsak nyelvtana van, hanem efölött mondattana is, melynek segítségével az egyes elemeket erőteljesebb hatású kifejező komplexumokká lehet összekapcsolni. Schlöndorff - az elbeszélésben általában kifulladó fiatal rendezők között - úgy tűnt fel, mint a feszültségi ívek és a hosszan kijátszott jelenetek mestere, koraérett virtuóz..." (Urs Jenny)
Schlöndorff filmparabolája, amely Musil XX. századi "fejlődésregénye"alapján készült, egy katonaiskola görbült terét ábrázolja, ahol az emberiség kísérlet tárgyává válhat, ahol végignézhetjük néhány ember zuhanását a személyiség elvesztésének spiráljén. Az ifjú Törless a hatvanas évektől jelentkező német újhullám és (a korábban Malle és Resnais mellett asszisztáló) Schlöndorff egyik jelentős alkotása.

Március 28. (2o.oo): Werner Herzog: Aguirre. Isten haragja (1972.NSZK)

"Minden körben jár" (Bruno S.)
"A filmben a lázadás és a kudarc újrafogalmazásával találkozunk. A központi motívum a hatalom kérdésköre, e nagyon európai, sőt nagyon német témmának a modellálása. Ezért rokonították a külfölddi kritikák Aguirrét Don Juannal, Fausttal, III. Richárddal. "Herzog az Aguirrét a germán (Faust) és a hellén (Prométheusz) kultusz kettős jegyében alkotta meg. Aguirre, a Don Juani ember, kinyilvánítja lázadását a társadalom és Isten ellen " (Image et Son). A párhuzamok nem túlzóak. S bár Dél-Amerika meghódítása már közös európai mítosznak számít,Aguirre személyét fekete spanyol társaival szemben a germán mítoszokhoz köti szőkesége. Monológja nagy formátumú történtet sejtet: "Én vagyok Isten haragja, ahol én vaagyok, ott a fákról leesnek a madarak. Feleségül veszem a lányomat, s megalapítom a legtisztább dinasztiát. Aki velem tart, az gazdag lesz, aki nem, az meghal." Mégsem a pénz érdekli elsősorban: "Én megvetem azokat az embereket, akik azt hiszik, az arany a dicsőség." Jellemében a későbbi film, a Nosferatu főszereplőjének kettősségét hordozza: zsarnoki és felszabadító erejű egyszerre. Aguirre, a gyenge fizikumú, púpos Cortez-jelölt lába elé a III. Richard sémája szerint hullanak az emberek. A hatalomátvétel gyors és zökkenőmentes, ezért új ellenfelet szemel ki, "végteleníti" lázadását, s a természet pimasz, kihívó gigantikussága az, amivel szembeszáll. A biztos kudarc tudata rettenthetetlenné teszi." (Perlaki-Muhi: Herzog)
Herzog Klaus Kinskiről, a főszereplőről:"Őt választottam, mert őt találtam a második legjobbnak erre a szerepre. Az első ugyanis Bumedien elnök volt. Sajnos Bumedien már foglalt volt."

Március 2o. 18.oo: Buñuel: Föld kenyér nélkül (193o,francia)

Március 21. 18.oo: Mása: Szálloda idegeneknek (1966,cseh)

Március 21. 2o.oo: Welles: A gonosz érintése (1957,amerikai)

Március 28. 18.oo: +1 nap: premier előtti film

Március 2o. (18.oo): Buñuel: Föld, kenyér nélkül (193o, francia)

Az Andalúziai kutya (1928) és az Aranykor (193o) elkészítése után Bunuel hazatér Párizsból és nekilát egy dokumentumfilm elkészítéséhez, amely Spanyolország legszörnyűbb nyomorban vegetáló népcsoportjáról, a kurdokról szól.
Gregor és Patalas filmtörténészek szerint Bunuel szürrealizmusa nem szegül ellen a valóságnak, hanem abból nő ki. Valóban: itt maga a reális emlékeztet hagymázas rémálmokra, s talán a rendező szürrealista képzelete ennek a való ságnak sokszoros, áttételes türödőzése. Bunuel embereket mutat be, akiket valamiféle terror sújt, akik elnyomások, elfojtások világában élnek, egyfajta terror nyomja őket a felszín alá, és embereket, akik önmagukban is ott hordozzák ezta kényszert, hiszen a lelkükben létezik.
Bunuel egész életművét a "szabadság fantomja" lebegi át, az ember társadalmi, és lelki szabadságának eszméje - vágya.

Március 21. (18.oo): Mása: Szálloda idegeneknek (1966, cseh)

Antonin Mása forgatókönyvíró, rendező, az elmúlt negyven év legkiemelkedőbb kelet-európai filmvonulatának, a cseh újhullámnak egyik jeles képviselője. Ennek a nemzedéknek tagjai Forman, Menzel, Passer, Papoušek is, s 1963-ban szinte robbanásszerűen indult meg az "újhullám" áradata.
"Akadt valami, amit ezek a filmesek egyszerre, nemzedékként láttak meg környezetükben, s amit addig mintha ködök takartaak volna el. Ez a valami a mindennapi élet újfajta, "szocialista" bizarrsága... A cseh kultúrát talán mindig is inkább jellemezte a furcsaságok és abszurditások iránti érzék..."
A Szalloda idegeneknek szecessziós burleszk-tragédia,századeleji kosztümökben. "Egy személyiségtípus társadalmi elnyomatását regisztrálja iszonyattal, általánosabban azt, hogy egész környező világa által egyre reménytelenebbé csonkul, mint minden társadalom is, amely pusztító deviancia-helyzetbe szorít természetes magatartásformákat."

A Bibó István Szakkollégium filmklubjának további műsora:

(Az előadások csütörtökönként este 8-kor a Gorkij moziban vannak)

Márc. 16. Lang: M-Egy város keresi a gyilkost (1931)
Márc. 23. Vertov: Filmszem (1924)
Eizenstein: Egy évezred Mexikóban-Viva Mexico (1931-32)
Márc 3o.: Lang: Metropolis (1926)
Április 6. Clair: Miénk a szabadság (1931)
Április 13.Kazan: A vágy villamosa (1951)
Április 2o. Rossellini: Roma nyílt város (1945)
Április 27. Visconti: Vihar előtt (1948)
Május 4.De Santis: Keserű rizs (1949)

Az előadásokra a helyszínen 15Ft-ért lehet jegyet venni.

Új filmbemutatók:

Barry Levinson:	Esőember	(márc.23. - Uránia, Alkotmány,Bástya)
Vitézy László:	Komor ég alatt	(márc.3o. - Zrínyi)
Mészáros Márta:	Piroska és a farkas	(márc.23.- Szikra)
András Ferenc:	Vadon	(márc.16. - Puskin)
Lányi András:	Az új földesúr	(Toldi)

FILMPREMIER

Lányi András: Az új földesúr

"Nem azok az elvont és intellektuális szerzők, akik előre tudják, miről szólnak a történetek, s célszerűen irányítják hőseik sorsát, amíg fel nem tárul a lényeg. Szerintem arról érdemes filmet csinálni, amit nem értek. Az alapképletben ezért mindig találsz valami képtelenséget: a szereplők legmélyebb indítékai illogikusak, rejtélyesek, ambivalensek; rendszerint maguk sem értik, mi történik velük és körülöttük, próbálják megfejteni, belekeveredne.k.és sorsuk beteljesedik anélkül, hogy az "értelem" kiteljesedne. Nem formai lelemény kedvéért térek el a hagyományos elbeszélés célszerű módozataitól, sem azért, hogy agyonbonyolítsam történeteimet, hanem azért, hogy egy történeten belül lehetőleg többféle, esetleg egymásnak ellentmondó értelmezési lehetőséget felvillantsak. Így a látvány és reflexió nem olvad összse, újra és újra feszültség keletkezik a lefilmezett esemény és a neki tulajdonított értelem között."

"Jókai végignézett kor- és küzdőtársain; látta, hogy ebből kiegyezés lesz. Az Ő műfaja nem a szatíra, amit a helyzet megérdemelt volna, hanem a nemzeti célok apoteózisa, tehát nekiült, hogy érzelmi és erkölcsi alapokat költsön a kikerülhetetlenhez. Egyébként korántsem volt olyan naiv politikus, mint amilyennek mondják. Az új földesúr pedig inkább reálpolitikus, mint realista (Az előbbin nálunk mindig opportunizmus értendő)"

/Részletek egy Lányi Andrással készült interjúból-Filmvilág 1989/1./

András Ferenc: Vadon

Szereplők: Oszter Sándor, Andorai Péter, Reviczky Gábor, Maria Glatkowska, Hegyi Barbara.
Zene: Mártha István

A film a XXI. Magyar Játékfilmszemle egyik alkotói díját kapta. András Ferenc Balázs Béla díjas filmrendező, első játékfilmje, a Veri az ördög a feleségét nagy szakmai és közönségsikert aratott, amelyet követtek a Dögkeselyű és a Nagy generáció című filmek.
A vadon 1859-ben játszódik, 10 évvel a magyar forradalom és szabadságharc leverése után. Az Itália egyesítéséért folyó sikeres harcok hatására Magyarország területén is megindulnak a szervezkedések, felcsillan a Habsburg-birodalomtól való elszakadás reménye. Az Olaszországban szerveződött Magyar Légió Batisty Kristóf, volt 48-as tiszt vezetésével átkel a Dráván, és Somogy vármegye vadonjában nyomul előre. A várt francia és olasz segítség azonban elmarad, s nemcsak az osztrákokkal, hanem a magyar vármegyei hatóságokkal is szembetalálják magukat... A legendás légió teljes likvidálásával a szabadság utolsó szikrája is ellobban.

Gulyás Gyula - Gulyás János: Balladák filmje

"Ez a film létdokumentum, egy, még a közelmúltban is elevenen élő közösségi szellem, lelki tartás - a teljesség-igézet dokumentuma. Magában foglalja a szakrális múlt pogány-zsidó-keresztény elemeit szokásokat a hétköznapoktól az ünnepekig éppúgy, mint a középkortól létező gazdálkodási formákat, vagy a zenészek, énekesek, rokonok, barátok kiterjedt, egymást éltető szövevényét - egy múltját megőrzött közösség, Európa legnagyobb kisebbségének pusztulással fenyegetett világát."
Az alkotók Kallós Zoltánnal, az erdélyi magyarság kiemelkedő személyiségével eredtek a csodálatos világ nyomába. Kallós kalotaszegi, mezőségi, gyimesi, csiki, gyergyói és moldvai gyűjtőútjai során született meg a létező legteljesebb ballada-, ének-, zene- és tánsgyűjtemény.

LAPSZEMLE

Fesd falra az ördögöt!

"A harc jó és rossz között a fények és színek világára is kiterjed. A hányadék zöld színe és a papi stóla lilája a film elhidegült fényeiben furcsa módon próbál egymással megküzdeni. A zöld szín Regannél a természet, és így az élet, valamint a bomló hulla, a halál színe. A születés és halál körforgása az állandó újjászületést jelenti. A zöld a katolikus jelképrendszerben az áldás, a krisztusi újjászületés és ezért a remény és megifjodás színe. A lila az egyházi rend, a papság színe. Ugyannakkor a kék és piros egyesülésével, az anyag és szellem szintézisével egyfajta erőforrásként szolgál, s ezzel belső spirituális értékeket fejez ki. Ezek az értékek konfrontálódnak a természet törvényeivel. A stóla lehányása az örök és feloldhatatlan harc képi metafórája."

(Bergendy Péter: Pszichológiai esettanulmány "Az Ördögűzőről
Filmkultúra 1989/1.)

A következő két hétben rendezik meg a IV. Országos Kamaraszínházi Találkozót, így sok vidéki színház társulata vendégeskedik majd Budapesten. Megpróbáltuk az összes ilyen előadást megemlíteni.

TÁMPONT SZÍNHÁZ NAPTÁR MÁRCIUS

16. Katona-Übü király
Radnóti-Nóra/de.11/
/nyilv. főpróba/
Pesti-Nagybőgő

17. Játékszín-Himnusz
Katona-A revizor
Egyetemi Szp.-Csirkefej
/Pécsi Harmadik Sz. vdj./

18. Katona-Mizantróp
Radnóti-Nóra
Egytemi Szp.-Csirkefej

19. Radnóti-Két hétfő emléke
/egri Gárdonyi Sz. vdj./
Egyetemi Szp.-Csirkefej
Pesti-Viktor, avagy...

20. Játékszín-Majális
Radnóti-Az ablakmosó
/Pécsi Nemzeti Sz.vdj./
Pesti-Caligula...

21. Játékszín-Himnusz
Katona-Három nővér
Vár-János király

22. Katona-Mizantróp
Nemzeti-Notre Dame
/zalaegerszegi Hevesi Sz/

23. Játékszín-Himnusz
Katona-A revizor
Pesti-Fekvőtámasz

24. Katona-Haldoklik a király
Radnóti-Élőképek
/veszprémi Petőfi Sz. vdj./

25. Katona-Galócza
Radnóti-Bünösnek született
/bécsi der Keis Th. vdj./
Víg-Körmagyar

26. Katona-Haldoklik a király
Radnóti-Bűnösnek született
Pesti-Fekvőtámasz /fél 8/

27. Radnóti-Hetvenkedő katona
Játékszín-Majális

28. Játékszín-Himnusz
Katona-Catullus
Nemzeti-Haramiák
/weimar Nemzeti Sz. vdj./

29. Vár-Csíksomlyói passió

30. Játékszín-Egy Őrült naplója
Radnóti-Nóra
Pesti-Caligula...

Színház — Mitró Katalin

ÉS A PESTI SZÍNHÁZ?

A múlt heti Támpontban a Játékszín friss eseményeit néztem át kicsit, és talán nem lenne érdektelen a most következő néhány számunkban további néhány színházat külön-külön átböngészni. Melyek az új bemutatók, vagy a /még látható/ figyelemre méltóbb produkciók, esetleg "kedvesebb", kellemesebb előadások, melyeket újra érdemes lenne megnézni...? Nézzük hát most a Pesti Színházat!

Székely János: Caligula helytartója - Pesti Színház

Jó egynéhány hete már a bemutatónak a Pesti Szinházban, no meg annak a nagy hírverésnek, amit a szolnoki bemutató okozott. Fontosnak és tartalmasnak ítéltetett az erdélyi szerző darabja, amikoris ilyen rangos szerepet szántak neki a színházi közéletben.
Az ókori történet ugyanis erkölcsi és morális kérdéseket vet fel. Mi történik egy néppel, egy hittel és egy kultúrával, ha tőle idegen és hamis bálványt akarnak vele elfogadtatni, alkalmasint persze erőszakkal. Erőszak és kényszer, talán a szolgaság és halál vagy egy kényszerü megegyezés az életben maradásért? Ez csak látszat-választás, mert mindkettő pusztító: emberi, erkölcsi, morális értéket megsemmisitő...
S, hogy a dráma a Pesti Színházban mégsem születik meg igazán, annak talán bizonytalan és meglehetősen felszínes színészi játék és/vagy rendezői elképzelés lehet oka/?/, ezt nem tudom...

P. Süskind: A nagybőgő - Pesti Szinház

Igen jó érzés most pedig egy csodálatosan tartalmas és természetes színészetről beszélni. Mert Darvas Iván mélységesen és egyszerűen csak nagybőgős ebben a darabban. De a nagybőgő pedig minden; társ és kolléga, ellenségeskedés és szeretet, zene és szerelem, kívánás és elutasitás. A nagybőgős nem tud mást megélni mint saját szenvedélyei, tudása, szeretete szerinti életét, benne persze gyötrődéseivel, vágyaival és keserűségével s mindebben már-mar egy testté válva a nagybőgővel. Tordy Géza színész-rendező és Darvas Iván együttmüködéséből érdekes, változatos játék született.

Fesztivál előzetes '89 ...

Nemzeti Szinház márc. 18., 19., 20., 21.

A Rock Szinház vendégjátéka

A BESTIA

Báthory Erzsébet, Nádasdy Ferenc nádor felesége, az ország egyik legnagyobb hatalmassága a XVII.századi magyar történelem hírhedt alakja.
Babonás hiedelmében, hogy az embervérben való fürdés a női szépséget fokozza, mintegy 100, udvari szolgálatában álló lányt áldozott fel. Miután vérüket vette, csejtei várának pincéjébe rejtette őket.
A bűnténvre fény derült, és nagy port felverő, nem egy pontján homályba vesző tárgyalásra került sor.
A bűntársak tűzhalállal bűnhődtek, Báthory Erzsébet csejtei várában történő életfogytiglani fogságra ítéltetett. A véres legenda azóta is sokakat foglalkoztat, hol Báthory Erzsébet ártatlanságát, hol bűnösségét igazolva...

Radnóti Miklós Szinház márc 17., 18., 19.

Ibsen:Nóra

A Nóra az elmúlt mintegy száz évben az emberi önállóságért folytatott küzdelem szimbóluma lett. A feleség- és anyaszerepből kitörő asszony tragikus és felemelő történetét azonban ma, épp az elmúlt idők súlyának, történeteinek következményeként, már másként látjuk.
A Nórá-ban élénken látható lett a komikum, a családi élet mindennapi csetepatéinak kegyetlenül ismerős világa - amelyben ki-ki fellelheti saját életének egy-egy pillanatát. Az élet ma is a pénzkeresésre épül, a polgári világ megteremtésének ábrándja körül forog. A családi életformát ugyanis más külső körülmények határozzák meg, de ma sem mások azok a szerepek, amelyeket a házastársak gyakran mindennap el kell, hogy játszanak.

Madách Szinház márc. 24.

Moldova György: Malom a pokolban

1951. Budapest. Flandera János joghallgató nem kapja meg a megpályázott szovjet ösztöndíjat, mert feljelentés érkezett ellene, mely szerint életrajzában hamis adatokat írt. Büntetésül egy év fizikai munkára küldik. Itt megismerkedik egy nagymúltú grófi család kiváló leszármazottjával, Károlyi Miklóssal, akivel barátságot köt.A Károlyi elleni konstruált perben rendkivül tisztes vallomást tesz.

...

A Tavaszi Fesztivál további fontos színházi programjáról a Támpont legutóbbi számában részletes előzetest olvashattatok./IV. Országos Kamaraszínházi Találkozó, a találkozó helyszine a Szkéné és a Radnóti Színpad/

ELHUNYT DEMÉNY DEZSŐ

1988. december 22-én Kolozsvárott elhunyt Demény Dezső, az utóbbi évtizedek erdélyi magyar ellenállásának kiemelkedő alakja. Demény egyike volt azoknak akik az 1956-os magyar forradalmat követően egy, az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez /UNO/ cimzett memorandumban tárták fel az erdélyi magyarság elnyomatását és tették szóvá az emberi jogok romániai helyzetét. A memorandum konspirációs körülmények között született, igy valamennyi alkotóját a román állambiztonsági szervek nem tudták felderiteni. Közéjük tartozott Demény Dezső. Azokat, akiket sikerült a Securitatenak letartóztatnia, több évtizedes börtönbüntetést kaptak; közülük a romániai Gulagban sokan vesztették életüket.

Demény 1932-ben érettségizett. 1933-ban belépett az illegális kommunista pártba. 1942-ben a kolozsvári egyetemen pszichológia diplomát szerzett, és 1945-ig, a tanszékvezető Várkonyi Hildebrand mellett, az egyetemen dolgozott mint tanársegéd. 1942 és 1945 között beutazta Európát, tanult és előadásokat tartott és a pszichológiai tesztek nemzetközileg is elismert szakértője lett.

1945 után - tapasztalván a román kommunisták sovén beállitottságát és magyarellenességét - nem lépett be ujra a pártba, igy állását azonnal elvesztette, és Torockóra került középiskolai tanárnak.

A hetvenes évek elején ujra publikálhatott egy rövid ideig, több pszichológiai, szociológiai és gyógypedagógiai cikke jelent meg. Szóba került az is, hogy a kolozsvári elméleti folyóirat , a Korunk szerkesztőbizottsága alkalmazná, de minthogy kategórikusan visszautasitotta, hogy a Román Kommunista Párt tagja legyen, az állást sohasem kapta meg.

Saját magát "hátvédpolitikusnak" nevezte, s enn'l aligha találni jobb jellemzést munkásságára és tevékenysé;ére. Álláspontja az volt, hogy a romániai állapotok ellen ne az ottani magyarság robbantson ki lázadást. a magyarságnak viszont kötelessége, hogy minden téren szabotálja a román rezsim tevékenységét. Mindez arra utal, hogy Demény hitt abban, hogy az idő a magyarságnak dolgozik. Halála -az egyre nehezebb sorsú erdélyi magyarság számára leginkább -igen nagy veszteség.

Kolozsvár 1989 jan. 3.

tdmpont-18

KIÁLLÍTÁS

Csernus Tibor válogatott életmű-kiállitása

Műcsarnok 1989 március 2.- április 9.

Vegyük először a kiállitást. Nagyon érdekes. Belépve az első terembe az embernek az a benyomása támad, mintha Caravaggio és követői képeit látná. Az alakok mezítelensége, a testek megvilágítása, az erős fény-árnyék kontrasztok, a képek kompozíciója mind, mintha a XVII.sz.-i mester és tanítványai munkája lenne. A hatás lenyűgöző és megdöbbentő. Meglepő ugyanakkor, hogy amint közelebb lépünk a képekhez észrevesszük, hogy a festés technikája egészen más mint Caravaggio-nál. A kontúrok közel sem olyan tiszták, az árnyak elmosódottabbak, s a háttér megoldásai egészen mások, mint az olasz festőnél. Az emberi alakok arca, hajviselete huszadik századi, ruháik is utalnak a mai korra. A témák nagyrészt bibliaiak, főleg az Ószövetségből valóak.
Ez volt az első terem. Ezek a képek mind a 80-as években készültek, s ezért Csernus Tibornak ez az arca teljesen ismeretlen a magyar közönség előtt.
A következő terem a 60-70-es évek teljesen más arculatú festőjét mutatja be; a harmadik teremben pedig Csernus Tibor 50-es évekbeli alkotásait láthatjuk, az előbbi kettő teremben megismert Csernustól teljesen elütő ábrázolásmóddal.
Életrajzi adatok:
1927-ben született Kondoroson. 1946-52-ben végezte el a budapesti Képzőművészeti Főiskolát, mestere Bernáth Aurél volt. 1965 óta Párizsban él. Magyarországon soha nem volt önálló kiállitása, legutoljára 1965-ben volt kiállitva képe / a Nádas cimű, melyet ősszel még láthattunk a Kiscelli múzeumban /.
A katalógusban / 300 Ft / Németh Lajos írt egy hosszabb tanulmányt róla és festészetéről: "Ha egy mondatba kellene sűriteni Csernus művészetének alapproblémáját, egy kérdő mondatban foglalnók össze: lehet-e FESTÉSZETET csinálni, KÉPET alkotni a XX. század második felében, utolsó negyedszázadában?"
Néray Katalin, a Műcsarnok igazgatója / szintén ebben a katalógusban/ párhuzamot von Csernus festészete és Derek Jarman Caravaggio cimű filmje között. Számára ez a film tette érthetővé és közelivé Csernus Tibor festészetét.
S legvégül azok a képek, melyek nekem a legjobban tetszettek: József elmeséli álmát , Izsák feláldozása , József és testvérei I , Mattyúk , Cim nélkül 9./ Önarckép / , Cim nélkül 27./ Akt széken /.

/ Horváth Ira /

Katalónia és Magyarország

(Rendezvények Jordi Pujol katalán kormányfő magyarországi látogatása alkalmából. 1989 március-április)

KIÁLLÍTÁSOK:

Antoni Clavé festőművész festményei és rézkarcai (ápr. 23-ig)
Budapesti Történeti Múzeum; Budavári Palota, "E" ép.

Katalán gyermekkönyvek és illusztrációk kiállítása
Kiscelli Múzeum; Bp. III. Kiscelli u. 108.

A Hajnal István Kör - Társadalomtörténeti Egyesület megalakulása

A múlt év márciusában alakult Hajnal István Kör - amely a széles értelemben vett társadalomtörténettel foglalkozó kutatók összefogását, a társadalomtörténeti szemlélet és módszerek terjesztését és különböző szintű fórumok (műhelybeszámolók, viták, konferenciák) szervezését tűzte ki célul a vidéki és központi intézményeknél dolgozók rendszeres eszmecseréjére - 1989. február 27-én az MKKE I. előadójában kimondta egyesületté alakulását. Elfogadta a vezetőség első évi beszámolóját, megvitatta és elfogadta az egyesület alapszabályát, megválasztotta választmányát (25 tag) és vezetőségét (Elnök: Bácskai Vera, alelnök: Benda Gyula, titkár: Á. Varga László). Az egyesület tagja lehet minden társadalomtörténet iránt érdeklődő személy. A belépés szándékát az alábbi címen lehet bejelenteni: Á. Varga László, Nógrád Megyei Levéltár, Salgótarján, Bem u. 6. 3loo.

Az egyesület március 29-én, szerdán plenáris ülést tart az MKKE 3ool. termében 14.oo-kor:

Michel Foucault helye a társadalomtudományos gondolkodásban

Előadók és korreferátorok: Klaniczay Gábor, Kelemen János, Rév István

---

Nagy Gáspár estje a Társadalomtudományi Klubban

N Nagy Gáspár, jelentős költőnk, egy esztendő és egy nap után újra a Társtud. Klub vendég-előadója 1989. március 22-én, szerdán, 19 órakor a Makiban.

Mi indokolja újbóli meghívását azonkívül, hogy szeretjük és hogy tavaly március 21-én estje a második MDF-Erdély-Fórummal egybeesett? Az, hogy azok a dolgok, amelyekről tavaly költői és emberi hitvallását velünk megosztotta, a nehezen átlátható változások útjára léptek. Csak néhány példa: rehabilitálják a Tiszatáj szerkesztőit, akik éppen Nagy Gáspár versének megjelentetése ürügyén lettek kiátkozva; megalakult a Hitel, amelynek Nagy Gáspár is munkatársa; aktív politikai szerepet vállalt az az írói kör, amelyhez Nagy Gáspár is tartozik; megélénkült a Bethlen Alapítvány tevékenysége, amelynek Nagy Gáspár titkára.

Szerzőnk közben hosszabb amerikai tanulmányúton járt, a Forrás Kör pedig Nagy Gáspár-estet állított össze. Hogyan látja e változásokat a költő és az ember?

Erre válaszolandó kerül sor klub unkban a Forrás Kör Nagy Gáspár-estjének előadására (Erős József, Hász Erzsébet, Homolya Attila, Torday Ferenc, szerkesztette és bevezeti: dr. Medvigy Endre), majd a költővel való beszélgetésre!

Felelős kiadó: Szuhay Miklós
Szerkesztette: Both Vilmos, Messing Vera, Barotányi Zoltán, Csuti László
Címlap: Wavrik Gábor
Készült az MKKE nyomdájában 2ooo példányban

támpont-2o

89/657